

Número 28. Becaris: l'abús d'una figura docent?

En els mesos que van de setembre de 2004 a març de 2005, ha estat notícia —com a mínim en certs mitjans de comunicació no vinculats al govern de torn— la situació dels becaris, especialment els de la categoria de formació de personal universitari (FPU).

El problema s'originà quan, a mitjan agost, es va aprovar la resolució anual que estableix les condicions de renovació de les beques. Els membres d'aquest col·lectiu es van trobar amb el fet que s'havien canviat radicalment les condicions de renovació, de manera retroactiva, és a dir: per renovar la beca se'ls exigien certes coses, ara, que no s'havien establert a la convocatòria original i que, a més, en alguns casos eren manifestament impossibles de complir, ja que no depenien d'ells. Així, per exemple, se'ls demanava haver cursat en un any els 20 crèdits en estudis de doctorat..., quan la major part dels programes de doctorat de les nostres universitats duren dos cursos i no se'ls permet de matricular-se de més de 10 o 12 crèdits anualment. O se'ls demanava també haver obtingut la suficiència investigadora en el moment de fer la sol·licitud (octubre), quan algunes de les universitats només obren convocatòria al novembre. Evidentment, l'aplicació estricta d'aquesta normativa hauria comportat la denegació de la renovació del 75 % de les beques de formació de personal universitari en curs, segons estimacions de la federació de becaris.

El fet que, paral·lelament, el Ministerio de Educación y Ciencia havia previst un increment substancial de les beques preuniversitàries, de batxillerat i secundària podria voler dir que havia redistribuït els diners previstos per a la renovació de les beques de postgrau en altres epígrafs.

Evidentment, la resposta del col·lectiu no es va fer esperar i, després de l'oportú rebombori a la premsa, al començament de setembre, el Ministerio va anunciar un canvi de criteris, pel qual s'anullava el caràcter retroactiu de les noves condicions draconianes. Com a nota curiosa sobre el paper que el quart poder ha tingut en la solució d'aquesta crisi, assenyalem que la nota de premsa que anunciava les solucions és anterior a la resolució ministerial que posava punt i final a l'afer.

De tota manera, el desgavell ha originat que els becaris, que abans cobraven puntualment les retribucions mensuals, ara pateixin retards de consideració. Això ha estat provocat pels equilibris pressupostaris que el Ministerio ha hagut de fer per satisfer alhora el manteniment de les beques de postgrau i l'increment previst de beques de batxillerat i secundària?

Hem relatat amb un cert detall els fets perquè posen sobre la taula els problemes d'un col·lectiu que no acaba de trobar el seu lloc en el nostre sistema de recerca.

És evident que hi ha raons històriques que expliquen l'existència dels becaris. Originalment aquesta figura havia estat pensada com una prolongació dels estudis de graduació, orientada cap a una formació que havia de culminar amb l'obtenció d'una plaça de professor universitari. Des d'aquest punt de vista, les beques tenen perfecte sentit. Des d'aquesta perspectiva, un becari no és un treballador, sinó un estudiant, i per tant té sentit que se li assigni un ajut —no un sou— per ajudar-lo a subvenir als estudis. I, és clar, la plantilla de professorat universitari ja fa anys que està estancada i, des d'aquest punt de vista, també resulta lògic que aquest tipus de beques s'hagin d'anar adequant.

Continua a la pàgina 34

El que passa, però, és que en aquest cas —com en tants d'altres— una cosa és el país ideal i una altra, el país real. I, al país real, les beques són un clar arcaisme. Perquè no estan servint ni per formar futurs professors ni per ajudar estudiants avantatjats. Les beques són, diguem-ho clar, una forma de precarització del treball, perquè els becaris, avui en dia, no són més que treballadors de la recerca. I, sense ells, un gran percentatge de la nostra recerca simplement no es podria dur a terme. Per això, en una època en què —se suposa— els drets laborals gaudeixen d'una protecció i d'un reconeixement amplis, ens trobem davant d'un col·lectiu amb un caràcter clarament laboral que no té els mateixos drets que la resta de treballadors del país.

Certament que hi ha avenços: a Catalunya, als becaris de la Generalitat, els dos darrers anys, se'ls fa un contracte laboral (cosa que, per cert, ha implicat que perdin salari net respecte als becaris de fa uns anys, abans de l'establiment dels contractes). Però això no deixa de ser un pedaç. Un pedaç des del punt de vista dels beneficiaris, que al capdavall obtenen només el privilegi d'entrar al gran col·lectiu de treballadors en precari. I pedaç també —i potser això, amb sentit de país, és el més greu— des del punt de vista de l'activitat científica i de recerca.

No és bo —entenem— que la major part de la recerca recaigui encara sobre les universitats. Una recerca evolucionada necessita centres especialitzats, complexos, formats per científics, enginyers i tècnics. Això no vol dir que no creguem que sigui positiu el fet de compatibilitzar docència i recerca a les universitats. De cap manera. La universitat ha de fer recerca. És indispensable. Però no ha de ser la universitat, ni els professors universitaris, els que hagin de portar la major part de la recerca. La recerca no és ni una afició ni un complement. És una activitat a temps complet. La gran recerca, al món occidental, no la fan solament les universitats, sinó també centres que s'hi dediquen exclusivament. Cal superar el voluntarisme. Pot ser encomiable, però així no arribarem —com a país— enlloc.

És precisament en aquest context que caldria ja anar-se plantejant la creació d'una autèntica carrera de científic. Aquest, i no altre, ha de ser el camí per on ha d'evolucionar, modernitzar-se i encaixar en la societat, l'arcaica figura del «becari».